
3

Herdenking van de heer P. Bukman

Aan de orde is **de herdenking naar aanleiding van het overlijden van de heer P. Bukman.**

De voorzitter:

Aan de orde is de herdenking van de heer P. Bukman.

Ik verzoek de leden te gaan staan.

Wij hebben de goede gewoonte om de oud-leden die ons zijn overleden, hier te gedenken.

Vandaag gedenken wij Piet Bukman, die op 16 maart jongstleden op 88-jarige leeftijd overleed. Hij was voor het CDA vijf jaar lid van deze Kamer, van 10 juni 1981 tot 14 juli 1986.

Ik heet ook zijn familie welkom bij deze herdenking.

Pieter Bukman werd op 7 februari 1934 geboren in een tuindersgezin in Delft. Na de lagere school ging hij in 1946 naar het Christelijk Lyceum hier in Den Haag, waar hij in 1951 zijn diploma hbs-b behaalde. Aansluitend studeerde hij sociale geografie aan de gemeentelijke universiteit in Amsterdam.

Na zijn afstuderen begon Piet Bukman bij de Nederlandse Christelijke Boeren- en Tuindersbond (CBTB) als agrarisch voorlichter. In de daaropvolgende jaren bekleedde hij verschillende functies binnen de CBTB. Van 1975 tot oktober 1980 was hij voorzitter van de bond.

Op 11 oktober 1980 werd Bukman de eerste voorzitter van de nieuw opgerichte partij het Christen Democratisch Appèl. Het CDA was tot stand gekomen na een fusie van KVP, ARP en CHU. Leidinggeven aan het samengaan van de verschillende christelijke politieke bloedgroepen was geen eenvoudige opgave. Bukman kwam zelf voort uit de ARP, maar brak met de antirevolutionairen om zo het CDA tot een echte eenheidspartij te maken. Zijn leiderschapstijl werd door sommigen als autoritair ervaren, maar bleek wel effectief in het fusieproces.

Nog geen jaar nadat hij CDA-voorzitter was geworden, werd Bukman geïnstalleerd als lid van de Eerste Kamer. Hij voerde het woord over Antilliaanse en buitenlandse zaken, en ontwikkelingssamenwerking.

Bukman stopte als senator en partijvoorzitter om minister voor Ontwikkelingssamenwerking te worden in het kabinet-Lubbers II. In het derde kabinet-Lubbers was hij een klein jaar staatssecretaris van Economische Zaken voor hij minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij werd.

Na de verkiezingen van 1994 kwam hij met het CDA in de oppositiebankjes in de Tweede Kamer. De laatste anderhalf jaar van zijn Tweede Kamerlidmaatschap was Bukman Voorzitter van de Kamer, waar hij vanmiddag ook zal worden herdacht.

Zijn periode als senator is in de verschillende in memoriams die de afgelopen weken zijn verschenen, wat onderbelicht

gebleven. Wat weinigen waarschijnlijk nog weten, is dat Bukman de CDA-woordvoerder was in de debatten over de plaatsing van kernwapens in Nederland.

Het was immers in de eerste helft van de jaren tachtig dat het kabinet-Lubbers I kenbaar maakte dat het 48 kruisraketten op vliegbasis Woensdrecht wilde plaatsen. Het voornemen zorgde in 1983 voor de grootste demonstratie die Nederland ooit heeft gekend. Ook Bukmans eigen CDA was verdeeld.

Tijdens de behandeling werd coalitiepartijen VVD en CDA verweten dat zij het verdrag nog snel door de senaat wilden jagen, voordat de Tweede Kamerverkiezingen later dat jaar zouden plaatsvinden.

Bukman antwoordde dat dat argument — ik citeer — "niet erg geloofwaardig" was omdat "er over de zaak ruim zes jaar is gediscussieerd. (...) Verder uitstel lijkt ons onjuist." De Eerste Kamer stemde uiteindelijk in met het voorstel. Door de geopolitieke ontwikkelingen in de jaren erna zijn de raketten uiteindelijk nooit geplaatst.

Piet Bukman speelde een grote rol in de Nederlandse politiek en samenleving, en in het bijzonder in de totstandkoming van zijn partij. Zijn verbondenheid met het openbaar bestuur en het algemeen maatschappelijk belang zijn een voorbeeld voor velen.

Moge ons respect voor zijn persoon en zijn verdiensten voor de samenleving en de Nederlandse parlementaire democratie tot steun zijn voor zijn familie en vrienden.

Ik verzoek eenieder om een moment stilte in acht te nemen.

(De aanwezigen nemen enkele ogenblikken stilte in acht.)

De voorzitter:

Dank u wel.

Er is zo dadelijk, na afloop van deze korte vergadering — ze is niet zo kort als die van vorige week; toen is een record gevestigd — gelegenheid om de familie te condoleren in de Hall.